

Korruption – ett utbrett problem!

Korruption är naturligtvis av ondo. Likväl förekommer oegentligheter allmänt, också i Sverige. Man kan undra varför bankstyrelser är så generösa med arvoden till sig själva och sina direktörer.

Enligt en framstående forskare innebär korruption att ”ekonomiska aktörer köper och säljer politiskt inflytande och hotar med att blanda ihop politiska och ekonomiska angelägenheter”. Korruption är enormt skadligt för en ekonomi, eftersom resurser inte kommer att hamna där de kan göra mest nytta. När investerarna inte kan ha förtroende för andra, blir det dåligt med investeringar i en korrupt ekonomi. En chef kan inte heller lita på en korrupt medarbetare.

MISSBRUK AV MAKT

Kampen mot korruption förutsätter ett fungerande rättssystem, så att korrumperade människor och organisationer blir lagförda. Då måste också rättssystemet vara fritt från korruption. Det är inte fallet i alla länder. En annan viktig aktör i kampen mot korruption är fria massmedia. Sådana är inte heller självklara överallt.

Det är dock inte detsamma att betala en muta och att ta emot en muta. De som kräver mutor gör detta för att de missbrukar sin maktposition. Sådant maktmissbruk bör aldrig accepteras, inte ens i bankernas styrelserum.

TVINGAD ATT BETALA

Den som betalar en muta till någon som finns utanför landets jurisdiktion, är ofta i en annan situation. Denne kan vara tvingad att betala, om det alls ska bli någon affär. Om man ska göra affärer i totalitära stater, har man alltså inget val.

Om Telia-Sonera ska agera i ett centralasiatiskt land, måste företaget betala pengar till diktatorn och dennes familj. Annars går ordern till ett annat företag, som är villigt att betala enväldshärskaren. I vissa länder och i vissa branscher är det troligen omöjligt att sälja utan att betala under bordet. Det gäller inte bara kanoner till Indien, utan också vapendetaljer till Grekland och flygplan till Sydafrika.

DELIKATA FÖRHANDLINGAR

Om det finns sanning i ryktet att Arla Foods har ”förhandlat” med de muslimska ledarna i Mellanöstern så att Arla igen kan sälja till dessa länder, förtjänar Arla heder. Då har Arla också bidragit till att imamerna slutar hetsa folk att bränna ner danska beskickningar.

Ett land med mycket korruption är Makedonien. Landet heter egentligen FYROM – Former Yugoslav Republic of

Macedonia, eftersom grekerna kallar en av sina provinser för Makedonien. Ett exempel var då det svenska statliga investmentbolaget Swedfund bidrog med 30 procent av egenkapitalet i ett nytt mejeriföretag, som fick namnet Swedmilk. Swedfund ligger under Utrikesdepartementet och har till uppgift att stimulera industriverksamhet i fattiga länder.

Sverige ville hjälpa makedonierna att bygga upp landet, så att det skulle ha en chans att så småningom bli EU-medlem. När FYROM nu har börjat förhandla med EU, har det svenska stödet upphört.

SVINDEL I SWEDMILK

Swedmilk skulle bli Balkanhalvöns mest moderna mejeriföretag, vara certifierat för EU-export, drivas ekologiskt och allting annat som lät fint. Etableringen av Swedmilk var med sina 25 miljoner euro den största utlandsinvesteringen någonsin i FYROM. Det var tre kompanjoner som etablerade företaget – nämligen två makedonska affärsmän och en svensk, som hade en bakgrund såsom Tetra Paks man på Balkan. Eftersom Swedfund fick förtroende för denne svensk, hostade de upp med pengar.

Fabriksanläggningen invigdes av en representant från den makedonska regeringen. I november 2007 startade verksamheten. I mars 2008 slutade företaget att betala bönderna för deras mjölkleveranser. I november 2009 hade ”någon” plockat ut pengar, så att företaget inte kunde betala några räkningar alls.

INGA RÄTTSLIGA PÅFÖLJDER

Swedfund hade slösat bort svenska skattebetalares pengar, men ingen i detta statliga bolag fick vidkännas några efterräkningar. Inte heller tycks det bli några följder för dem, som norpade åt sig kanske 40 miljoner euro. De är nu försvunna utom räckhåll för domstolarna, men å andra sidan är FYROM:s rättssystem inte att lita på. Regeringsfolk var kanske involverade i Swedmilk-affären. Massmedia i FYROM är i hög grad politiskt styrda.

Mer om korruptionsskandalen Swedmilk finns i en artikel av Emelj Tuna och undertecknad Jerker Nilsson i ”Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies” – nummer 2, 2013.

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

